

<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/30/Fiscal-Deficits-and-Inflation-16352>

3. Friedman M. Inflation: Causes and Consequences [Electronic resource] / M. Friedman. – Mode of access:

<https://miltonfriedman.hoover.org/objects/57545/inflation-causes-and-consequences>

4. Іващенко О. А. Проблеми вибору боргової політики в умовах економічної взаємозалежності / О.А. Іващенко // Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2018. – С. 334-336

5. Іващенко О. А. Потоки капіталу в контексті проблем платіжних дисбалансів:аналіз теоретичних засад та практичних моделей / О.А. Іващенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць: у 2 ч. – К.: Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2013. – Вип. 112, Ч. II. – С. 95–101.

6. Резнікова Н.В. Нові контури боргової залежності: тригери кризових проявів в умовах глобальної взаємозалежності / Н.В.Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 15. – С.5-12.

Момотюк Л.Є.,

*доктор економічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної та виховної роботи,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

Проблема реалізації політики фіскальної девальвації в Україні

Перешкодою, яка стримує траєкторію зростання країн, що розвиваються, є не потреба в зовнішніх інвестиціях, а недостатній попит на інвестиції в умовах фундаментальної розбалансованості світової економіки [1; 2; 3]. Остання може бути посилена через потоки іноземного капіталу, здатні призвести до зростання реального обмінного курсу, знижуючи в такий спосіб конкурентоспроможність товарів і зменшуючи бажання приватного сектора до інвестування. Безперечно, за ситуації, коли в країні наявний високий рівень безробіття, або коли вона здійснює політику експортоорієнтованого зростання, її прагнення послабити власну валюту є цілком виправданим, адже при її здешевленні зростає вартість імпорту, в той час, як ціни на товари, що експортуються на міжнародний ринок, знижуються, а, отже попит на них зростає. Зростання національного виробництва, створення нових робочих місць і зростання ВВП розглядаються як потенційні наслідки реалізації такої політики [4]. Економіки з ринком, що формуються, можуть також здійснювати девальвацію шляхом

маніпулювання за фіскальним варіантом, втім при цьому загострюватиметься проблема боргового навантаження на економіку, що позначатиметься на зниженні кредитних рейтингів країни-адаптанта такої політики [5]. В цьому полягає, на думку автора контрверсійний характер неопротекціоністського потенціалу фіскальної девальвації [6].

Кінцевий ефект фіскальної девальвації для національної економіки в значній мірі залежить від якісної структури експорту. Необхідно стимулювати високотехнологічні експортні сектори національної економіки, тим самим підвищуючи конкурентоспроможність вітчизняних товарів на внутрішньому ринку. Між тим український експорт важко назвати високотехнологічним – його основну частину складають сировина та продукти низьких рівнів технологічної обробки. Якщо в результаті девальвації зарубіжний попит на українські сировинні товари зростатиме, то це призведе до інтенсифікації використання природних ресурсів і ще більше знизить стимули до інноваційної активності (особливо в цих високорентабельних секторах).

Підвищення ПДВ є серйозною загрозою для економіки з недосконалим адміністративним та інституціональним середовищем. ПДВ – це податок, що має обидві сторони медалі в цьому випадку. Його безумовною перевагою є усунення ефекту подвійного оподаткування. Але, з іншого боку, бюджетні відшкодування, що виникають в процесі адміністрації цього податку, представляють значний інтерес для організації різних тіньових схем. Необхідною мірою в рамках фіскальної девальвації є підвищення ставки ПДВ, яка безумовно буде стимулювати діяльність, спрямовану на ухилення від податкової інспекції та отримання бюджетних відшкодувань. В Україні процес адміністрування ПДВ особливо проблематичний, тому реалізація фіскальної девальвації може мати ефект прямо пропорційний очікуваному, а саме зростання тіньового сектору економіки та незаконне відшкодування ПДВ, а відтак нестача бюджетних надходжень.

Фіскальна девальвація в певних умовах може підвищити соціальну напругу в суспільстві. Податкова реформа знижує вартість непрацюючих доходів (пенсії, стипендії, проценти на банківські вклади, дивіденди). Пенсіонери або студенти, що отримують від держави фіксовану суму соціальних виплат, втрачають частину реальної вартості своїх доходів після фіскальної девальвації. Поки такі доходи не пов'язані з роботою за наймом, підвищення НДС просто «з'їдає» їх частину. Вікова структура населення України демонструє тенденцію до старіння, таким чином, вищезазначені прошарки населення знаходяться в зоні ризику. Фактично спостерігається ефект, аналогічний тому, який викликає девальвацію обмінного курсу національної валюти, а саме – подорожчання кінцевого споживання через підвищення споживчих цін.

Теоретично фіскальна девальвація в кінцевому результаті має стимулювати короткострокове підвищення зайнятості в національній економіці. Однак, знову ж таки, така ідея передбачає відносну прозорість та

раціональність функціонування ринку праці. В Україні існує значний тіньовий сектор ринку праці, розмір якого складно визначити. Незрозуміло, як саме даний сегмент відреагує на скорочення соціальних внесків роботодавців: в найкращій із перспектив можлива часткова детінізація ринку праці. Таким чином, ефекти фіскальної девальвації на ринку праці є невизначеними.

Успішна фіскальна девальвація призводить до деформації структур ринкових активів. Умовно національну економіку можна представити як сукупність секторів торгуємих та неторгуємих товарів. Прикладом останніх є медицина, будівництво, фінансові послуги. Успіх фіскальної девальвації означає створення преференцій для секторів, які можуть експортувати свою продукцію, і це призводить до переходу капіталу та робочої сили в пошуках більш високої винагороди саме в тих секторах, які можуть працювати на експорт. Зрозуміло, що різкі економічні структурні перекоси не сприяють гармонічному економічному розвитку країни. Фіскальні дії уряду будуть справляти тиск на монетарну владу, адже якщо фіскальна девальвація спрацює, то через недовготривалий проміжок часу реальний обмінний курс валют почне змінюватись у відповідь на зростання попиту на національну валюту, або у відповідь зміни внутрішніх цін. Відносно швидко номінальні заробітні плати і номінальний курс обміну автоматично скомпенсують всі переваги, які отримують експортери. В свою чергу, високий ПДВ для кінцевих (і не найбагатших споживачів) залишається. Інакше центральний банк буде вимушений утримувати номінальний валютний курс, що призведе до макроекономічної дестабілізації [7]. Тому дії фіскальної влади з впровадження фіскальної девальвації повинні чітко координуватися з політикою центрального банку.

Саме тому, можна стверджувати, що Україна із сучасним станом адміністративного апарату, інфраструктури та незбалансованої структури економіки (яка й до того ж тінізована) не може ефективно впроваджувати фіскальну девальвацію як інструмент отримання додаткової вигоди зовнішньої торгівлі. Можливо, із перспективами уніфікації законодавства та практик з базою Європейського Союзу дозволить створити передумови ефективного використання інструменту фіскальної девальвації на території Української держави.

Список використаних джерел:

1. Kerstin B. Fiscal Devaluation: Economic Stimulus for Crisis Countries in the Euro Area [Electronic resource] / B. Kerstin, B. Patrick, E. Philipp // DIW Berlin. – 2014. – Mode of access: https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.489534.de/diw_econ_bull_2014-10-3.pdf.

2. Луцишин З.О. Валютні курси як інструмент економічних воєн в умовах фундаментальної розбалансованості світової економіки / З.О. Луцишин, Н.В. Резнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць:

у 2 ч. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2013. – Вип. 116., Ч. II. – С. 11–22.

3. Відякіна М.М. Світова фінансова криза як фактор економічного розвитку / М.М. Відякіна, Н.В. Резнікова, // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2010. – № 1 (3). – С. 271–279.

4. Луцишин З.О. Конкурентні девальвації у валютних війнах: фінансові протекції неопротекціонізму / З.О. Луцишин, Н.В. Резнікова // Міжнародна економічна політика. – 2013. – № 2 (19). – С. 48–65.

5. Резнікова Н.В. Нові контури боргової залежності: тригери кризових проявів в умовах глобальної взаємозалежності / Н.В.Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 15. – С.5-12.

6. Резнікова Н. В. Теоретико-методологічні підходи до визначення природи економічних дисбалансів в контексті кризових потрясінь / Н.В. Резнікова // Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і права. – 2012. – № 1. – С. 177–184.

7. Іващенко О.А. Роль монетарної політики в досягненні економічної стабільності: асиметрії трансмісійного механізму / О.А. Іващенко, Н.В.Резнікова // Економіка та держава. – 2016. – № 3. – С.7-12.

Морозова М.Е.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки,

підприємництва та менеджменту,

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Вдосконалення планування у стратегічному управлінні розвитком підприємства

Динамічний розвиток ринкових процесів в Україні значно підвищує роль наукового обґрунтування розвитку підприємства, і важливе значення у цьому процесі посідає використання теорії стратегічного планування. Постійна мінливість ринкового середовища зумовила необхідність застосування стратегічного підходу до системи господарювання на підприємстві.

На сьогодні вчені створили цілісну систему стратегічного планування, найбільш істотними з наукових досліджень є праці В. Бабича, Д. Богині, В. Єфремова, О. Віханського, В. Геєця, І. Лукінова, Л. Мельника, В. Пономаренка, С. Попова, О. Тридіда, З. Шершневої, Л. Шевчук, Р. Фатхутдінова, А. Яковлева та ін. У закордонній науковій літературі значну увагу питанням стратегічного планування приділили Р. Акофф, І. Ансофф, Р. Бранденбург, А. Аакер, Д. Хассі, П. Друкер, Г. Міцберг, Дж. Б. Куїнн, Б. Карлоф, У. Кінг, Д. Клїланд, Дж. Стейнер, Дж. Гелбарт та ін.